

Čtyřicet let budování Československé lidové armády

Lidově demokratické Československo vzešlo z národní a demokratické revoluce v procesu osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Vzniklo jako stát dvou rovnoprávných bratrských národů Čechů a Slováků. Jeho třídní podstatou byla revoluční demokratická diktatura pracujícího lidu, sjednoceného Komunistickou stranou Československa kolem dělnické třídy na základě programu národní a demokratické revoluce. Politickým základem nového systému lidové moci byla Národní fronta Čechů a Slováků a základem státní i veřejné správy se staly národní výbory.

Vznikem lidově demokratického státu nebyla však ještě dořešena otázka politické moci, která nebyla výlučně v rukou dělnické třídy ani buržoazie. Příznivé vnitřní a vnější podmínky, charakterizované především narůstajícím vlivem dělnické třídy a autority komunistické strany i rozhodující úlohou Sovětského svazu na porážce fašismu a osvobozením Československa umožnily KSČ orientovat se na cestu uskutečňování dalších revolučních přeměn bez použití ozbrojených forem boje dělnické třídy, na cestu pokojného přerůstání národní a demokratické revoluce v revoluci socialistickou. Určujícím vnějším faktorem, který umožnil KSČ tuto orientaci, bylo spojenectví se Sovětským svazem.

Do počátečního období poválečného vývoje společnosti vstoupily tak rozhodující třídně politické síly v Československu s předsevzetím hledat postupy a prostředky k řešení základního problému celého dalšího vývoje: definitivního vyřešení otázky politické moci. Významná úloha připadla v tomto procesu nové československé armádě, budované na zásadách Košického vládního programu na antifašistických, demokratických a lidových základech.

Vznik Československé lidové armády je nerozlučně spjat s revolučním bojem Komunistické strany Československa za socialismus. Nová, lidová a demokratická československá armáda se vytvářela z protifašistického národně osvobozenického hnutí českého a slovenského lidu, z jeho národní a demokratické revoluce, jejímž byla hegemonem dělnická třída vedená svou avantgardou — Komunistickou stranou Československa.

Z těchto skutečností vycházela KSČ také při vypracování Košického vládního programu, vyhlášeného vládou Národní fronty Čechů a Slováků 5. dubna 1945. Ve své III. kapitole programu požadoval budování nové, lidové a demokratické armády, jejímž základem se měly stát aktivně bojující ozbrojené složky našeho domácího a zahraničního odboje, zejména 1. čs. armádního sboru v SSSR. Nová armáda měla neochvějně plnit vůli lidu a být jeho nedílnou součástí. To znamená, že měla být budována jako armáda důsledně antifašistická a národně osvobozenická, armáda skutečně demokratická a lidová.

V národnostní otázce zakotvil Košický vládní program nejen zrovnoprávnění obou našich národů, ale i služebního jazyka a požadoval rovněž, aby se v novém velitelském sboru a ve všech ústředních armádních institucích uplatňovala zásada přiměřeného zastoupení Čechů a Slováků co do počtu a významu zastávaných funkcí.

Definitivně se mělo skoncovat s buržoazní koncepcí tzv. nepolitičnosti armády. Byla zvýrazněna zásada výchovy příslušníků armády v duchu politiky lidově demokratického státu s cílem prohlubovat u čs. vojáka vlastnosti uvědomělého bojovníka a obránce svobody našich národů. V armádě byl vybudován aparát výchovy a osvěty a vládní program zaručil příslušníkům armády politická práva, včetně všeobecného volebního práva.

Vzorem výstavby naší armády se stala Sovětská armáda. V tomto směru Košický vládní program stanovil:

„Aby byla umožněna co nejúžší bojová spolupráce s Rudou armádou, nutná v zájmu vítězství i naší budoucnosti, budou organizace, výstroj a výcvik nové čs. branné moci stejné jako organizace, výstroj a výcvik Rudé armády. Tím bude současně umožněna účinná pomoc Rudé armády a dosažení dokonalého využití jejich neocenitelných bojových zkušeností.“

Výstavba nové čs. armády po květnu 1945 se realizovala její postupnou přestavbou, pokojnou cestou, i když za cenu některých dočasných, ale nutných kompromisů. Armáda nebyla svým charakterem již buržoazní armádou, třebaže buržoazie si na její výstavbu a život udržela nemalý vliv. Současně ale nebyly ještě vytvořeny ani mocenské a politické podmínky pro výstavbu armády socialistického typu.

Přesto se armáda stala důležitou oporou lidově demokratického státu a úspěšně plnila funkci jeho mocenského ozbrojeného nástroje. Obsadila a zabezpečila pohraničí, kde úspěšně bojovala proti zbytkům nacistického podzemí, zajistila ochranu státních hranic, podílela se na odsunu Němců a na likvidaci ozbrojených banderovských tlup. Významně přispěla rovněž k obnově národního hospodářství.

Zápas o realizaci základních principů vyjádřených Košickým a později Budovatelským vládním programem probíhal v podmínkách stále se zostřujícího třídního boje uvnitř Československa. Buržoazie, povzbuzená postupným rozpadem protifašistické koalice a stupňující se agresivitou imperialismu i těžkostmi v zásobování, zejména však katastrofální neúrodou v důsledku nebyvalého sucha, připravovala rozhodující kontrarevoluční úder.

Na podzim roku 1947 propukla na Slovensku otevřená politická krize. Porážka, kterou zde reakční síly utrpěly, oslabilu pozice buržoazie v celém státě. K zásadnímu a definitivnímu vyřešení otázky moci došlo až v únoru 1948. Na pokus reakce o otevřený kontrarevoluční puč, jenž byl neoddělitelnou součástí snah mezinárodního imperialismu o zastavení a zvrácení tehdejšího revolučního vývoje v celé Evropě, odpověděli čeští a slovenští pracující v čele s dělnickou třídou, vedení komunistickou stranou, rozhodným vystoupením na obranu revolučních vymožeností.

Komunistům v armádě, kteří se opírali o pokrokovou většinu jejich příslušníků, se podařilo izolovat reakční síly a podílet se tak na vytvoření příznivých podmínek pro vítězství dělnické třídy nad buržoazií politickými prostředky, bez použití ozbrojeného násilí.

Nastolení politické moci dělnické třídy a pracujícího lidu v únoru 1948 otevřelo cestu k socialistické výstavbě Československa. KSČ se stala jedinou politickou silou plně odpovědnou za další politický, ekonomický a kulturní vývoj společnosti, za zahraniční politiku státu a jeho bezpečnost. Únorové vítězství, jež bylo výsledkem mistrné strategie a taktiky KSČ, jejího leninského vedení v čele s Klementem Gottwaldem, otevřelo cestu budování armády státu diktatury proletariátu — armády socialistického typu, v duchu požadavku V. I. Lenina: „utlačovaná třída musí skutky dokázat, že je nejen s to svrhnout vykořisťovatele, ale i zorganizovat se k sebeobraně“.

Po Únoru se při budování ČSLA postupně uplatňovaly leninské principy výstavby armády socialistického typu a obecně platné zkušenosti KSSS z výstavby a řízení ozbrojených sil. Řadu základních požadavků budování armády nového typu zakotvila KSČ v Ústavě 9. května a v novém branném zákoně z března 1949. Základní úkoly výstavby socialistické armády, stejně jako celou generální linii výstavby socialismu vytyčil IX. sjezd KSČ v květnu 1949. Základem vojenské politiky strany se stalo tvůrčí uplatňování leninského učení o jednotě budování a obrany socialistického státu. V souladu s tím sjezd vytyčil požadavek vedoucí úlohy strany jako základní a rozhodující princip výstavby socialistické armády a ideově teoretickým základem vojenské výstavby a výchovy vojsk stanovil marxismus-leninismus. Požadoval dokončení výstavby velitelského sboru, uskutečnění náboru dělnických kádřů a jejich urychlenou přípravu na velitelské funkce v armádě. Uložil uplatňovat nedílnou velitelskou pravomoc na stranickém základě, rozvíjet uvědomělou kázeň a upevňovat socialistické vztahy mezi vojáky. Za zvlášť důležitý úkol při výstavbě armády označil IX. sjezd posilování nejtěsnějšího spojení a spolupráce se Sovětskou armádou a armádami ostatních lidově demokratických států a výchovu vojáků v duchu socialistického vlastenectví a proletářského internacionalismu.

Na přelomu čtyřicátých a padesátých let byla v důsledku nebezpečné agresivní politiky imperialismu do krajnosti vystupňována studená válka a nebezpečí nového ozbrojeného konfliktu se stalo akutním. Na tuto nerealistickou politiku imperialismu musely reagovat socialistické země urychlením tempa své výstavby včetně řešení otázek posilování své obranyschopnosti.

Došlo také k urychlení tempa výstavby ČSLA. Prvořadá pozornost se věnovala dalšímu upevňování vedoucí úlohy strany v armádě a ideově politické výchově. Důležitá opatření byla realizována také na úseku výstavby velitelského sboru. Rychlý rozvoj čs. zbrojního průmyslu a nezištná pomoc Sovětského svazu umožnily v krátké době přezbrojení ČSLA unifikovanou moderní výzbrojí a bojovou technikou.

Za neustálé péče KSČ a lidově demokratického státu a za všestranné sovětské pomoci byly položeny pevné základy výstavby ČSLA jako armády socialistického typu. V poměrně krátké době se podařilo vybudovat ČSLA jako soudobou a plně bojeschopnou ozbrojenou sílu, vybavenou moderní konvenční technikou.

V květnu 1955 se stalo Československo zakládajícím členem obranné vojensko-politické organizace zemí socialistického společenství — Varšavské smlouvy. Její vznik byl logickou a jedinou možnou odpovědí socialistických států na narůstání agresivity imperialismu a začlenění NSR do útočného paktu NATO. Varšavská smlouva položila základ společnému a koordinovanému postupu členských zemí při řešení všech základních mezinárodně politických a vojensko-politických otázek, umožnila sjednotit ekonomický, vědeckotechnický, morálně politický a vojenský potenciál evropských socialistických zemí ve prospěch kolektivní obrany socialismu a evropského a světového míru.

Pro Československo, ležící na hranici třídně rozděleného světa, mělo vytvoření Varšavské smlouvy mimořádný význam. Umožnilo řešit otázky zabezpečování jeho státní nezávislosti a suverenity na kvalitativně novém, koaličním základě a současně vytvořilo nové podstatně příznivější podmínky i pro zvyšování jeho obranyschopnosti a výstavbu ČSLA v souladu s požadavky vývoje soudobého vojenství, s možností mnohem širší a mnohostrannější spolupráce a vzájemné pomoci se Sovětskou armádou a ostatními bratrskými armádami.

Ze skutečnosti, že ČSLA je v přímém dotyku s ozbrojenými silami NATO, jejichž součástí jsou západoněmecký bundeswehr a americká vojska, umístěná na území NSR, vyplynulo a vyplývá i její místo a poslání v rámci ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy.

KSČ ve své vojenské politice vycházela od roku 1955 z požadavku, že splnit úkoly internacionální obrany socialismu a míru může v československých podmínkách pouze vysoce moderní a všestranně připravená armáda socialistického typu, nedílná součást bratrské rodiny ozbrojených sil socialistických zemí. Tento požadavek byl také zakotven v zákoně o obraně republiky z roku 1961, který stanovil zásady obranyschopnosti ČSSR v souladu s novou socialistickou ústavou.

Ve druhé polovině padesátých a v šedesátých letech byl položen důraz na upevňování a prohlubování socialistického charakteru ČSLA. Rozhodující úlohu sehrálo další prohloubení vedoucí úlohy KSČ ve všech oblastech výstavby a života armády a zkvalitnění výstavby velitelského sboru, které se pozitivně projevilo v jeho kádrovém, třídním a národnostním složení. Zvýšená pozornost byla věnována otázkám materiálně technické výstavby a zkvalitňování velení a řízení na všech stupních. Nemalých úspěchů se podařilo dosáhnout také v oblasti zvyšování aktivního podílu příslušníků ČSLA na politickém, společenském a hospodářském životě společnosti.

Ve všech oblastech výstavby ČSLA byla jedním z trvalých předpokladů a zdrojů dosažených úspěchů všestranná pomoc a spolupráce se Sovětskou armádou a armádami ostatních socialistických zemí, jejichž stupeň a kvalita byly odrazem prohlubování koaličního charakteru obrany socialistických zemí a upevňování jejich jednoty a semknutosti.

Vysokou bojovou připravenost a pohotovost, bojové mistrovství a schopnost splnit všechny úkoly stanovené velením spojeným ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy potvrdila ČSLA na spojeneckých cvičeních,

kteřá se konala v šedesátých letech s cílem dále prohloubit vzájemnou součinnost vojsk bratrských armád při obraně socialismu a míru.

Na cestě k socialismu a při výstavbě ČSLA bylo třeba překonat nemalé překážky, protože se uskutečňovala v ostrém třídním zápase s reakčními vnitřními i zahraničními silami. Došlo i k některým vážným omylům a chybám, ale těžkosti byly překonávány a chyby postupně napravovány. Nejtěžším obdobím prošla KSČ a celá společnost koncem šedesátých let, kdy bylo třeba čelit útokům kontrarevolučních sil ohrožujících samotné základy socialismu a spojenecké vztahy Československa v rámci Varšavské smlouvy. S pomocí Sovětského svazu a dalších socialistických zemí byly plány zahraniční a vnitřní reakce na likvidaci socialismu v naší vlasti a oslabení jeho pozic ve světě rozhodně zmařeny.

XIV. sjezd KSČ v květnu 1971 uzavřel a vyvodil poučení z krizového období ve straně a společnosti v letech 1968—1969. Nové vedení KSČ v čele s Gustavem Husákem, které nastoupilo v dubnu 1969, předstoupilo před sjezd i celou společnost s uceleným, marxisticko-leninským vědeckým programem dalšího budování socialismu v Československu — s linií výstavby rozvinuté socialistické společnosti.

Její základem byl návrat k leninské tezi o jednotě budování a obrany socialistické vlasti, aplikovaný na konkrétní československé podmínky, potřeby dalšího všestranného rozvoje společnosti a zvyšování podílu ČSSR na historickém zápase zemí reálného socialismu za udržení a upevnění světového míru jako základního předpokladu dalšího rozvoje a konečného vítězství socialistického společenského řádu nad kapitalistickým.

Součástí linie XIV. sjezdu KSČ, dále rozvinuté a konkretizované na jejím XV. a XVI. sjezdu, byla také nová vojenská politika strany pro období výstavby rozvinuté socialistické společnosti. Jejím základním požadavkem a úkolem se stalo další posilování obranyschopnosti socialistického Československa, především výstavba ČSLA a prohlubování její spolupráce se Sovětskou armádou a ostatními bratrskými armádami v rámci Varšavské smlouvy. Pozornost byla zaměřena na důsledné uplatňování leninských principů výstavby a řízení socialistických ozbrojených sil v jejich nedílné a komplexní jednotě.

Rozkazy ministra národní obrany ČSSR na jednotlivé výcvikové roky orientovaly příslušníky armády na realizaci vojenskopolitické linie sjezdů KSČ a úkolů stanovených spojeným velením spojených ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy. Na prvním místě to byl požadavek dalšího upevňování bojové a mobilizační pohotovosti ČSLA, zvyšování její morálně politické pevnosti a vysoké připravenosti ke spolehlivé internacionální obraně socialistické vlasti.

Správné pochopení a plnění sjezdových závěrů příslušníky ČSLA se projevilo v růstu politické bdělosti vojáků, v upevnění jejich třídních, vlasteneckých a internacionálních postojů. Našlo svůj odraz i v mohutném rozvoji aktivity a iniciativy vojáků, který se promítl také do kvalitativně vyšší formy — výzev nejlepších svazků a útvarů armády k výtečnému a dobrému splnění výcvikových úkolů stanovených na jednotlivé výcvikové roky.

Současný vývoj mezinárodní situace plně potvrzuje závěry XXVI. sjezdu KSSS a XVI. sjezdu KSČ, že pokud existuje reálné nebezpečí rozpoutání jaderné války mezinárodním imperialismem, je vysoká obranyschopnost socialistických zemí nespolehlivější zárukou mírové výstavby socialismu, zajištění míru a bezpečnosti národů.

Příslušníci ČSLA prokazují vysokou odpovědnost za uskutečňování závěrů XVI. sjezdu KSČ a plnění úkolů vytyčených rozkazem ministra národní obrany

ČSSR pro přípravu vojsk. Přes řadu pozitivních výsledků hledají stále nové zdroje a cesty k zefektivnění a zkvalitnění výcvikového a výchovného procesu, k mistrnému ovládnutí stále složitější výzbroje a techniky, ke komplexnímu upevňování bojové pohotovosti a zvyšování politické bdělosti a připravenosti vojsk k odražení agrese a rozhodnému zničení nepřítele v jakýchkoli podmínkách zahájení a vedení války.

Snaží se ještě více a šířeji využívat všechny možnosti k výměně zkušeností z bojové, operační a polní přípravy a výcviku vojáků a z jejich výchovy v duchu socialistického uvědomění s příslušníky Sovětské armády a ostatních bratrských armád. Vítanou příležitostí k tomu jsou zejména společná cvičení svazků a útvarů ČSLA s příslušníky Střední skupiny sovětských vojsk a velká spojenecká cvičení, konaná podle plánu spojeného velení spojených ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy.

Ve výcvikovém roce 1984/1985 byly před ČSLA postaveny nové náročné úkoly, jejichž splnění si vyžádá nemálo sil a prostředků. Prohlášení ÚV KSČ, Národní fronty ČSSR a vlády ČSSR k 40. výročí vyvrcholení národně osvobozenického boje československého lidu a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou zdůraznilo:

„Jedině obětavá a svědomitá práce nám umožní vytvářet hodnoty, na jejichž základě bude možno zabezpečit a zvyšovat vysokou hmotnou a kulturní úroveň lidu, zvyšovat naši obranyschopnost, přispívat k zachování míru. To je společná věc a společný zájem nás všech, každého našeho občana.“

Příslušníci naší armády jsou rozhodnutí všechny stanovené úkoly se ctí splnit a výtečnými výsledky důstojně oslavit významná výročí roku 1985. Cílem veškeré jejich činnosti bude prokázat, že jsou připraveni uhájit spolu s ostatními armádami států Varšavské smlouvy výsledky socialistické výstavby a ubránit odkaz bojovníků za svobodu, socialistické Československo proti jakémukoli nepříteli.

Bojová síla, připravenost a pohotovost každé armády je do značné míry podmíněna kvalitou a úrovní její výzbroje a materiálního zabezpečení. Dokonalé, vysoce účinné zbraně, bojová technika a zabezpečovací prostředky představují základ palebné a úderné síly svazků a útvarů a určují i jejich taktické a operačně taktické schopnosti a možnosti využití.

I nejmodernější zbraně a technika však v rukou nevytrénovaných a po všech stránkách nepřipravených vojáků ztrácejí své kvality a význam. Přes stále širší uplatňování výsledků vědeckotechnického rozvoje v oblasti vojenské vědy byl a zůstane rozhodujícím činitelem člověk, jeho politická a odborná připravenost, morálně bojové a morálně politické vlastnosti, fyzická a psychická odolnost. Zvláště výrazně se tato skutečnost projevuje u soudobé složité bojové techniky, kde stupeň teoretických i praktických znalostí obsluh dosahuje nebývale vysoké a komplexní úrovně. Současná bojová technika vyžaduje kolektivní, vysoce organizovanou a specializovanou obsluhu, dokonalé zvládnutí všech úkolů a možnost vzájemné zastupitelnosti. Charakter ozbrojeného zápasu nebývale umocnil i faktor času; ne náhodně říkáme, že každá sekunda má cenu zlata.

ČSLA dnes představuje vysoce moderní armádu socialistického typu, které se díky všestranné a každodenní péči vedení KSČ, socialistického státu i všech pracujících dostává všech prostředků, které nezbytně potřebuje k plnění svých

vlasteneckých a internacionálních úkolů. Příslušníci armády jsou si současně vědomi své odpovědnosti před KSČ i celou společností za to, že tyto prostředky budou mistrně zvládnuty, využity s maximální hospodárností a efektivností.

Při ohlednutí se zpět na čtyři desetiletí výstavby ČSLA lze konstatovat, že KSČ a socialistický stát vždy věnovaly udržení vysoké soudobosti armády mimořádnou pozornost a péči. Vycházely přitom a tvořivě uplatňovaly leninské principy výstavby a řízení socialistických ozbrojených sil, které jsou obecně platné pro výstavbu každé armády socialistického typu. Na prvním místě to byl požadavek respektování změn ve vedení ozbrojeného boje, které se zákonitě odrážejí nejen v organizaci a výcviku vojsk, ale také v jejich výzbroji a materiálním zabezpečení.

Vedení KSČ současně chápalo, že otázka vyzbrojení armády není pouze vojenskoodborným problémem, ale má i nemalý politický význam. Proto již v Košickém vládním programu byl zakotven požadavek úzké spolupráce nové čs. armády se Sovětskou armádou. K tomuto kroku přistoupila strana na základě historických zkušeností našeho lidu i konkrétních poznatků, získaných ve společném boji československých a sovětských vojáků proti fašistickému Německu. Grandiózní operace Sovětské armády názorně prokázaly převahu socialistického vojenství nad kapitalistickým, jeho hlubokou vědeckost a revoluční schopnost vyrovnat se i s těmi nejnáročnějšími podmínkami a požadavky.

O vysoké úrovni a kvalitě sovětské výzbroje a sovětského vojenství se přesvědčili i příslušníci československých jednotek v SSSR, kteří se sovětskou výzbrojí prošli po boku Sovětské armády historickou a slavnou bojovou cestou z Buzuluku do Prahy.

Tyto zbraně a technika, které vláda SSSR bezplatně poskytla Československu v průběhu Velké vlastenecké války a po květnu 1945, také představovaly základ výzbroje nové lidové a demokratické čs. armády budované v duchu zásad Košického vládního programu v osvobozené republice. Jedině díky sovětským zbraním mohla čs. armáda zahájit výcvik a rozhodně vystoupit proti zbytkům nacistického podzemí v pohraničí a útoku banderovských band.

Širší možnosti sovětské materiální i další pomoci při výstavbě čs. armády byly až do února 1948 limitovány charakterem republiky, v níž probíhal boj o moc mezi pracujícím lidem vedeným KSČ a buržoazií. Reakce si byla dobře vědoma, jaké nebezpečí pro její plány vytváří i tak zdánlivě nepolitická věc, jako je původ zbraní v rukou čs. vojáků.

Únorové vítězství v roce 1948 bylo nejen zásadním mezníkem ve výstavbě ČSLA, ale i přelomem v oblasti její materiálně technické výstavby. Mladý stát diktatury proletariátu objektivně potřeboval moderní a všestranně připravovanou armádu, schopnou splnit své vlastenecké a internacionální poslání.

Proto krátce po Únoru došlo také k podstatnému zvýšení sovětské materiální pomoci, ať již formou dodávek zbraní a techniky, bezplatného poskytování výrobních licencí, potřebných surovin atd. I v této oblasti splnila všestranná sovětská pomoc nezastupitelné poslání a stala se jedním ze základů urychleného dosažení vysoké bojové síly, připravenosti a pohotovosti ČSLA. Umožnila jí, aby se plně vyrovnala také s požadavky, které na její výstavbu kladly změny charakteru ozbrojeného zápasu, především zavádění jaderných zbraní do výzbroje americké a Sovětské armády.

Vytvoření Varšavské smlouvy v květnu 1955 představovalo významnou kvalitativní změnu nejen v koalici charakteru obrany členských států, ale výrazně se promítlo i do oblasti materiálně technické výstavby bratrských armád.

Vytvořily se zcela nové možnosti pro postupnou unifikaci výzbroje a bojové techniky, společný vývoj a výrobu složitých zbraňových systémů. Před ČSLA i ostatními armádami Varšavské smlouvy se otevřely perspektivy v daleko větší a komplexnější míře využívat všestrannou sovětskou pomoc a prohlubovat vzájemnou spolupráci. Významné poslání v tomto směru plnily a plní i některé orgány Rady vzájemné hospodářské pomoci.

V padesátých a šedesátých letech došlo k pronikavým změnám ve výzbroji svazků a útvarů ČSLA, které nebývale zvýšily jejich palebnou a údernou sílu, schopnost působení na samostatných směrech jak v obraně, tak i v útoku. Za všestranné sovětské pomoci prošla zásadními změnami oblast konvenčních bojových prostředků.

Vedle dovozu vojenské techniky, zejména letecké, byly poskytnuty licenční dokumentace a vzorky, které umožnily v našem zbrojním průmyslu zavedení výroby některých moderních typů tankové a letecké techniky.

Byla zahájena výroba i nové techniky a výzbroje na základě výsledků vlastní nově budované výzkumné a vývojové základny ČSLA a modernizovaného čs. zbrojního průmyslu, jako byly například terénní nákladní automobily, cvičný proudový letoun L-29, raketomet, protiletadlové a protitankové prostředky. Parametry a bojová hodnota těchto prostředků měly ve své době vysokou technickou úroveň.

Ve druhé polovině padesátých a v šedesátých letech byly položeny a rozvinuty také materiální základy ochrany proti zbraním hromadného ničení, moderního systému spojení a velení, objevily se nové typy radiotechnických prostředků. Velká pozornost byla věnována rozvoji prostředků protivzdušné obrany, výstavbě raketových vojsk s využitím dovozu prvních operačně taktických a taktických pozemních raketových kompletů ze Sovětského svazu.

ČSLA v historicky krátké době vyrostla v moderní, plně bojeschopnou armádu, připravenou v těsném spojení se Sovětskou a v součinnosti s ostatními armádami Varšavské smlouvy ubránit revoluční vymoženosti čs. lidu, socialismu a mír.

Nová etapa budování ČSLA je bezprostředně spjata s procesem výstavby rozvinuté socialistické společnosti, jejíž linii vytyčil XIV. sjezd KSČ a rozpracovaly XV. a XVI. sjezd strany i jednotlivá zasedání jejího ústředního výboru.

XVI. sjezd KSČ zdůraznil:

„Mezi naše nejdůležitější úkoly patří upevňovat a zvyšovat obranyschopnost naší země. Budeme i nadále budovat Československou lidovou armádu jako nedílnou součást ostatních sil států Varšavské smlouvy. Nebudeme litovat sil a prostředků, aby naše armáda byla vysoce moderní armádou, bezmezně oddanou straně a lidu, schopnou společně se Sovětskou armádou a armádami ostatních států Varšavské smlouvy uchránit mír a vymoženosti socialismu.“

Při realizaci úkolů vojenské politiky strany vycházíme v oblasti materiálně technické výstavby ČSLA ze skutečnosti, že základ pronikavých kvalitativních změn soudobého vojenství tvoří jaderné zbraně a prostředky jejich dopravy na cíl. Pro svou ničivou sílu, prakticky neomezený dolet a vysokou přesnost zásahu vedly k zásadnímu převratu ve vojenství. Došlo ke kvalitativním změnám všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk, které byly přezbrojeny nejmodernějšími zbraněmi a bojovou technikou, čímž pronikavě vzrostly jejich bojové možnosti.

Hlavní údernou a palebnou silou pozemních vojsk ČSLA jsou raketové svazky a útvary operačně taktického a taktického určení. Tím se ve srovnání s mož-

nostmi počátku padesátých let hloubka palebné činnosti divize prodlužuje až 4krát a vševojenské armády až 15krát. Obdobně i palebný průměr dnešní vševojenské divize bez započítání raketových zbraní a při značném snížení početních stavů osob je dnes několikanásobně větší; váha jedné salvy dělostřelectva, minometů, RM a tanků současně motostřelecké divize je 4krát větší; váha munice vystřelené těmito zbraněmi za 1 minutu je 5krát větší. Do výzbroje pozemních vojsk byly zařazeny nové tanky, bojová vozidla pěchoty, nové druhy hlavnového a reaktivního dělostřelectva, řízené střely a protiletadlové raketové komplety s vysokými takticko-technickými parametry. Tím se pronikavě zvýšily bojové možnosti pozemních vojsk, která jsou schopna vést aktivní, vysoce manévrovou činnost v nebyvale rychlém tempu do velké operační hloubky s použitím klasických i jaderných zbraní.

Ve vojenském letectvu byly starší letouny nahrazeny moderními reaktivními nadzvukovými letouny, vybavenými kvalitativně novou, vysoce účinnou výzbrojí. Základ vojsk PVOS tvoří protiletadlové raketové vojsko, působící v součinnosti se stíhacím přepadovým letectvem a radiotechnickým vojskem.

V ČSLA se postupně uplatňují a využívají také nejnovější soudobé poznatky elektroniky a mikroelektroniky, jako např. systém pro řízení palby tanků a dělostřelectva, soupravy letištních radiolokátorů, kompletů pro radiotechnický průzkum, polní automatizovaný systém velení vojskům apod. Zdokonalují se rovněž prostředky radioelektronického boje.

Uplatňování výsledků rozvoje vědy a techniky při výstavbě ČSLA stále vyšším tempem ovlivňuje taktiku a přináší pronikavé změny do oblasti operačního umění. Vznikly kvalitativně nové příznivé podmínky pro překvapivé soustředění sil a prostředků na rozhodujících směrech, pro vedení operací na samostatných směrech a pro rychlou, manévrovou činnost vojsk.

Rychlé změny ve vývoji konvenčních prostředků a jejich zvýšený dostřel a ničivá síla umožňuje zahrnout do bojových akcí nejen pohraniční oblasti, ale i hlubší území státu, což má nevyhnutelně za následek změnu charakteru přípravy a vedení operací. Přitom vzrůstá úloha a význam počátečního období války a jeho prvních operací. Tyto změny budou vyžadovat podstatné zkvalitnění operační, taktické a technické přípravy generálů a důstojníků, jejich tvůrčího myšlení, jakož i bojového mistrovství všech vojáků. Značné změny budou probíhat i v metodách výcviku a výchovy vojsk.

Proto budeme i nadále věnovat mimořádnou pozornost rozvoji vojenskoteoretického myšlení velitelského sboru ČSLA, zvládnutí nových otázek operačního umění a taktiky, bojovému výcviku a výchově vojsk. Ještě cilevědoměji a hlouběji využívat zkušenosti z minulosti a obohacovat je zkoumáním organizační struktury vojsk a rozpracováním zásad organizace a vedení soudobých operací s využitím moderních prostředků, zejména průzkumných palebných systémů a zbraní hromadného ničení.

Chtěl bych zdůraznit, že obrana socialistické vlasti je věcí každého občana naší republiky, věcí všeho našeho lidu. V této souvislosti má velký význam práce při výchově našich mladých občanů v duchu revolučních, bojových a pracovních tradic, při přípravě spolehlivých a dovedných obránců své vlasti.

Požadavek vysoké bojové pohotovosti, důslednějšího uplatňování posledních poznatků vědy a techniky i všestranné soudobosti všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk nabyly na významu zvláště v poslední době, kdy USA a státy NATO zvýšily své otevřené válečné přípravy a přikročily i k neobyčejně závažnému a nebezpečnému kroku — k rozmístění prvních nových amerických útoč-

ných jaderných prostředků na území NSR, Velké Británie a Itálie. V této souvislosti se podstatně zvýšil význam stálé bojové pohotovosti a bojové připravenosti každé jednotky i příslušníka ČSLA, iniciativního a aktivního přístupu k plnění úkolů bojové a politické přípravy, vysoké bdělosti a ostražitosti. Socialistická společnost poskytuje armádě vše, co nezbytně potřebuje k tomu, aby splnila svou nejčestnější povinnost. Příslušníci ČSLA si této důvěry váží a vzorným plněním úkolů vytyčených v rozkaze ministra národní obrany ČSSR na výcvikový rok potvrzují, že pochopili a plně se ztotožnili se slovy Provolání ÚV KSČ, ÚV Národní fronty ČSSR a vlády ČSSR k 40. výročí vyvrcholení národně osvobozenického boje československého lidu a osvobození naší vlasti Sovětskou armádou: „Socialistická výstavba, celá cesta k socialismu, po níž jdeme v souladu s historickými podmínkami a potřebami naší vlasti, prověřily a prokázaly převratný, zásadní a trvalý význam spojenečství, přátelství a spolupráce se Sovětským svazem pro životní zájmy československého lidu, našich národů a národností. Spolu s historickým jubileem vyvrcholení národně osvobozenického boje a osvobození Československa Sovětskou armádou si připomínáme nepomíjivý význam Smlouvy o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi ČSSR a SSSR ze 6. května 1970. Smlouva vychází ze skutečnosti, že Československo a Sovětský svaz jsou vzájemně spjatý totožností socialistického společenského zřízení, společnými idejemi, cíli a zájmy v boji za mír a pokrok.“

Náročnou prověrkou bojové připravenosti ČSLA, Sovětské armády i ostatních armád států Varšavské smlouvy se stalo spojenecké cvičení ŠTÍT-84, které se na podzim 1984 konalo na území naší vlasti. Ve vyhraněné mezinárodní situaci mělo nejen vojenský, ale i politický význam, protože potvrdilo připravenost ČSLA jako pevného článku Varšavské smlouvy spolu s bratrskými armádami odrazit jakýkoli útok agresora.

Na závěr cvičení generální tajemník ÚV KSČ a prezident ČSSR Gustáv Husák zdůraznil:

„Cvičení se stalo dalším svědectvím pevného přátelství, spojenečství a spolupráce mezi našimi bratrskými armádami a státy, dokladem bojové družby ozbrojených sil našich zemí. Celým svým průběhem dokumentovalo jejich pevnou internacionální jednotu, jejich vysoké vojenské umění a nedílnou politickou sflu... Znovu prokázalo, že obrana socialismu a míru je v dobrých rukou.“

Výsledky, jichž svazky a útvary naší armády dosáhly na cvičení ŠTÍT-84, byly potvrzením úspěchů, jichž ČSLA dosáhla při plnění úkolů XVI. sjezdu KSČ, a staly se důstojným příspěvkem příslušníků armády k 40. výročí vyvrcholení národně osvobozenického boje českého a slovenského lidu a osvobození Československa Sovětskou armádou. Potvrdily, že 40. výročí svého vzniku uvítá ČSLA jako vysoce soudobý a plně bojeschopný ozbrojený mocenský nástroj socialistického státu, plně se ztotožňující s politikou KSČ a budovatelskými úkoly svého lidu, neochvějně věrný ideálům nerozborného přátelství a spojenečství se Sovětským svazem a bratrskými socialistickými státy a prodchnutý jednotnou vůlí dále prohlubovat svůj socialistický charakter a poslání.